

География пәнінен облыстық олимпиада

География бойынша республикалық олимпиаданың үшінші (III) кезеңі

2022/2023

9 сынып

II тур

Орындалу уақыты: 2 сағат 30 минут (150 минут)

Олимпиаданы орындауға нұсқаулар:

Олимпиада тапсырмаларын шешу үшін сізге **жауап бланкілері** (парақтың бұрышында арнайы мөр бар) және **шимай парақтар (черновик)** қол жетімді. Сіз осы бос шимай парақтарды шешімдерді жазу үшін пайдалана аласыз, бірақ нәтижелерін жауап парақтарына ауыстыруды ұмытпаңыз. **Шимай парақтағы жауаптар тексерілмейді.**

Шешімдерді жауап бланкілеріне ауыстыру үшін қосымша уақыт **берілмейтінін** ескеріңіз.

Осыларды пайдалануға **рұқсат етіледі:**

- Қаламдар (диаграммалар мен графиктер жасау үшін түрлі-түсті қаламдарды қолдануға рұқсат)
- Қарындаштар
- Сызғыштар мен транспортирлер
- Калькулятор
- Циркуль

Осыларды пайдалануға **тыйым салынады:**

- Атластар және өзге де анықтамалық материалдар, оқулықтар немесе конспектілер.
- Кез келген байланыс құрылғылары: смартфондар, смарт-сағат немесе ішкі жадтан немесе Интернеттен жүктелген мәтіндік, графикалық және/немесе аудио форматтағы ақпаратты бере алатын кез келген басқа гаджеттер.
- Олимпиаданың басқа қатысушыларынан **кез келген нысандағы көмек көруге тыйым салынады.**

Есептеу тапсырмаларында **өлшем бірліктерін қосуды ұмытпаңыз.**

Жауаптарда терминнің орыс немесе қазақ тілдеріне жалпы қабылданған аудармасы болмаса, терминдерді ағылшын немесе орыс тілдерінде қолдануға **рұқсат етіледі.**

Жауап парақтарына анық және таза жазыңыз.

Бұл турда алуға болатын ең көп ұпай саны - 50.

Мазмұны

A тапсырмасы. “Швецияның қара металлургиясы”	3
B	4
C тапсырмасы. “Қазақстанның ауыл шаруашылығы”	7
D 78алар”	8
E тапсырмасы ¹⁰ Тапсырмалар шоғыры”	9

А. “Швецияның қара металлургиясы”

А1 сызбасы. Кирунавара.

Швецияның металлургия саласы ел экономикасында үнемі маңызды рөл атқарған еді. Қазіргі уақыттың өзінде де темір кендері мен жоғары сапалы болат елдің маңызды экспорты болып табылады. Саланың негізгі шикізат базасы — елдің солтүстік бөлігінде орналасқан Кирунавара темір кен орны — Еуропадағы ең ірі кен орындарының бірі. Швецияның солтүстігінде орналасқан осы кен орнының негізінде 16-17 ғасырларда Берслеген тау-кен ауданы құрылды. Осы жерде өндірілген өнім қазіргі уақытта Швецияда балқытылған болаттың 2/3 үлесін құрайды. Қазір электр доғалы пештерде болат өндірісі жолға қойылған. Қазіргі уақытта елде балқытылған болаттың жартысынан көбі осы технологияны қолдана отырып өндіріледі. 20 ғасырда Лулео және Окселесунд порт қалаларында ірі металлургиялық зауыттар құрылды. Қазіргі уақытта Лулеода темірді тікелей қалпына келтіру арқылы болат өндіретін зауыт құрылысы жүріп жатыр. Бұл әдіс жаңа емес, бірақ әдетте отын ретінде табиғи газ қолданылса, Лулео зауытында ол сутекпен ауыстырылады. Жаңартылатын энергия көздерін пайдаланып шығарған электр энергиясының көмегімен судан электролиз әдісімен сутегі алынатын болады.

1. Берслеген тау-кен аумаға орналасқан түбекті атаңыз. [1] **Скандинавия**
2. Неліктен мәтінде айтылған Лулео қаласында жаңа өндіріс құру табиғатты ұтымды пайдаланудың мысалы болып табылатынын көрсетіңіз. [1]
Сутекті отын ретінде пайдалану атмосфераға парниктік газдар шығарындыларын азайтады
Немесе зиянды шығарындылармен атмосфераның ластануын азайтады
Немесе таусылатын отын ресурстарын үнемдейді
3. Швецияның электр энергетика саласының қандай ерекшелігі осы елде электрометаллургияның дамуына ықпал ететінін түсіндіріңіз [1]
Жауап Швецияда электр энергиясының жартысынан көбі салыстырмалы түрде арзан электр энергиясын өндіретін ГЭС пен атом электр станцияларында өндірілетінін айтады
Немесе Швецияда электр энергиясының көп бөлігі су электр станциясында өндіріледі
4. Қазақстанда қара металлургия өнімдерінің басым бөлігі қай жерде өндіріледі? Өндіру үшін қандай отын қолданылады? Бұл отын экологияға қалай әсер етеді? [3]
Теміртау (Қарағанды металлургия комбинаты). (1 б.)
Көмір (антрацит) қолданылады. (1 б.)
Атмосфераға көп күйе/жылыжай газдары шығарылады (1 б.)
5. Сіздің ойыңызша, металлургия өнімдерін өндіру үшін жаңартылатын энергия көздерін қолдану орынды болар ма еді? [2]

Болашақта-мүмкін (1 б.), бір күні таусылмайтын энергия көздері арзан және пайдалы энергия өндіре алады (1 б.)

Немесе

Қазіргі уақытта бұл энергия қымбат және Қазақстанда аз өндіріледі (1 б.), оның барлық кемшіліктерімен де әзірге көмірді пайдалану тиімдірек(1 б.)

6. Қара металлургия үшін екі ең маңызды өндіріс факторлары қандай? [2]

Оқушы жазған алғашқы екеуін санаңыз, қалған жауаптарды елеменіз отын, шикізат-әрқайсысы 1 б.

тұтыну, көлік, су -әрқайсысы 0.5 б.

В тапсырмасы. “Әлемнің ескерткіштері”

Сізге бес елдің (А-Е) рельефінің физикалық сипаттамасы және бес мүсіннің фотосуреті (1-5) ұсынылған. Сипаттамада елдерді өз аумағында орналасқан мүсіндермен салыстыруға көмектесетін кеңес бар. Сипаттаманың астындағы барлық сұрақтарға жауап беріңіз. [Әр сұрақ 0.5 ұпаймен бағаланады, барлығы 10 балл]

1			
2		3	

В1 сызбасы. 1-5 ескерткіштердің суреттері.

А: Елдің атауы аттас гидронимнен – солтүстік және шығыс шекара бойымен ағатын өзен атынан шыққан. Аумақтың ішінде осы материктің (аралдарды санамағанда) ең кіші мемлекеті болып табылатын жартылай анклав мемлекет бар. Жартылай анклав мемлекет және А елі екеуі де әлемдегі жалғыз жағалауы жоқ теңізі бар мұхитқа шыға алады. Елдің солтүстігінде ең үлкен құмды шөлден құнарлы саванналар мен субэкваторлық белдеудің орманды алқаптарына дейін баратын өтпелі аймақ аяқталады. Елдің батысында Кап-Вер түбегі орналасқан. Осы аймақта 1659 жылы еуропалықтар құрған Сен-Луи қаласы осы елдің ЮНЕСКО-ның мұра тізіміне енген алғашқы қаласы болды.

1.1. Ел атауы қандай? **Сенегал**

1.2. Елде қандай мүсін (1-5) бар және кімге/неге арналған?

2 (0.25 б.)

Төмендегілердің кез келгені:

африкалық жаңғыру ескерткіші / отарсыздандыру / тәуелсіздік алу (0.25 б.)

1.3. Сипаттамада берілген шөлден саваннаға дейінгі өтпелі аймақ қалай аталады? **Сахель**

1.4. Осы материктің шеткі нүктесі болып табылатын түбектегі мүйіс қалай аталады?

Альмади / Жасыл Мүйіс

В: Тау жоталарының жалпы ауданы осы ел аумағының 2/3 бөлігін құрайды. Елде бір-бірін батыстан шығысқа ауыстыратын үш ірі орографиялық аймақ бар: Тибет үстірті, таулар мен биік жазықтар белдеуі, ойпат аккумулятивті жазықтар. Екі ірі өзен зор тарихи және географиялық құндылыққа ие, олардың бірі "ұзын өзен" деп аталады. Оған үш ең ірі ГЭС-тің екеуі салынды. Әлемдегі барлық дінсіз адамдардың жартысынан көбі осы елде тұрады, бірақ халықтың 10-15%-ы Махаянаға сенеді.

2.1. Ел атауы қандай? **Қытай / ҚХР**

2.2. Елде қандай мүсін (1-5) бар және кімге/неге арналған?

5-ші мүсін (0.25 б.)

Чжунюань Будда мүсіні / Көктем ғибадатхананың буддасы / Бұлақ ғибадатханасының Буддасы/Буддизм (синонимдер де) (0.25 б.)

2.3. Елдегі екінші ең биік нүкте қалай аталады? **К2 / Чогори / Канченджанга**

2.4. Әлемдегі ең ірі ГЭС-дың екіншісі қалай аталады? **Итайпу**

С: Солтүстікте, жағалау бойында және елдің орталық бөлігінде елдің атымен аттас ойпат басым. Сондай-ақ, елдің солтүстік бөлігінде ішкі теңізге шығу мүмкіндігі бар; жағалау бойында белгілі мореналық белдеу бар. Теңізге құятын, толығымен осы елде ағатын ең ұзын өзен елдің оңтүстігінен солтүстігіне қарай ағып өтеді. Аумақтардың екінші жартысы таулы өлкеден құралған және екі үлкен жоталарға бөлінген. Елдің оңтүстік-батыс көршісі шығыс тау жотасының атымен аталған көліктерді шығарады. Елде бір ұлт басым, халықтың шамамен 95%-ы бір дінді ұстанады.

3.1. Ел атауы қандай? **Польша**

3.2. Елде қандай мүсін (1-5) бар және кімге/неге арналған?

1 мүсін (0.25 б.)

Патша Исаның мүсіні (синонимдер де саналады) (0.25 б.)

3.3. Шығыс тау жотасының ең биік шыңы қалай аталады? **Герлаховски-Штит**

3.4. Осы елдегі мүсінге ұқсас, оңтүстік жарты шардағы ең биік мүсін қалай аталады? **Иса Құтқарушы мүсіні (синонимдер де саналады)**

D: Осы елдің жер бедері биік емес, кішкене төбелерге толы, тек елдің оңтүстігі мен батысында ғана тау жоталары бар. Солтүстіктен оңтүстікке қарай ағып жатқан және өз аймағындағы ұзындығы бойынша төртінші өзен елді шамамен екі тең жартыға бөледі. Екі ішкі теңізге шығуы бар, біріншісі екінші теңіз бассейніне жатады. Елдің ең биік нүктесі Черногора жотасына жатып, Говерла деп аталады. Тарихи байланысы бар көршілес елде ұқсас ескерткіш бар, бірақ барлық қызығушылық - бұл мүсіннің суретте бет қаратқан жақ.

4.1. Ел атауы қандай? **Украина**

4.2. Елде қандай мүсін (1-5) бар және кімге/неге арналған?

4-ші мүсін (0.25 б.)

Отан-Ана/ Екінші дүниежүзілік соғыстағы жеңіс (синонимдер де саналады) (0.25 б.)

4.3. Сипаттамада көрсетілген өзеннің теңізге құятын кезде бұралаң төмен жағалаулары бар шығанақ қалай аталады? **Лиман**

4.4. Көрші елде ұқсас мүсін қайда орналасқан?

Волгоград

E: Осы елдің аумағында солтүстіктен солтүстік-шығысқа қарай екі тектоникалық плитаның соқтығысуы нәтижесінде пайда болған басқа тау жотасы созылып жатыр. Өрі қарай, елдің орталығында екі ірі өзеннің арасында аттас жазық бар, ол оңтүстікке қарай үстіртке, таулы аймаққа айналып көтеріледі. Елдің батысында соғысқұмар көршісі бар, олардың шекарасы көбінесе шөлді жерлер арқылы өтеді. Бұл шөлден қатты шаңды дауылдар жиі соғады. Елде халықтың 80%-дан астамы дінді көптеген діни дәстүрлердің жиынтығы деп санайды, оның бәріне ортақ ілімі жоқ, бірақ төрт негізгі бағыты бар.

5.1. Ел атауы қандай? **Үндістан**

5.2. Елде қандай мүсін (1-5) бар және кімге/неге арналған?

2 мүсін (0.25 б.)

Вишну мүсіні / Сенім мүсіні / Вишвас Сварупам/Индуизм (0.25 б.)

5.3. Екі көрші мемлекетті бөлетін шөл қалай аталады? **Тар шөлі**

5.4. Шөлдерден шаң әкелетін жаздың қатты, ыстық және құрғақ желі қалай аталады? **Лу**

С тапсырмасы. “Қазақстанның ауыл шаруашылығы”

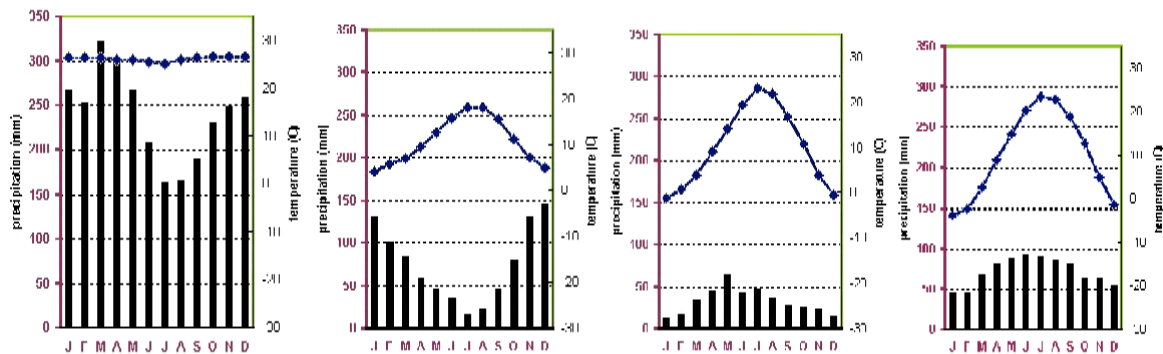
Қазақстанның ауыл шаруашылығына қатысты кестедегі сұрақтарға жауап беріңіз.

Сұрақтар	Солтүстік Қазақстан	Оңтүстік Қазақстан
<p>1. Осы аймақтардың құнарлы бөліктерінде басым болатын топырақ түрлерін атаңыз (әр аймақ үшін 2 топырақ). [2] толық толтырылған әрбір ұяшық үшін 1 балл</p>	<p>2 из 3: Қара топырақтар қоңыр топырақтар Қара қоңыр</p>	<p>Сұр топырақтар Сұр-қоңыр</p>
<p>2. Әр аймақтың негізгі ауылшаруашылық өнімін атаңыз. [2] әр ұяшық үшін 1 балл</p>	<p>Төмендегілердің кез келгені: бидай, қой шаруашылығы</p>	<p>Төмендегілердің кез келгені: Темекі / қант қызылшасы / күріш / мақта</p>
<p>3. Аймақтарда қандай климат басым? [1] Жауап Алисов классификациясы бойынша да, Көппен классификациясы бойынша да қабылданады. әр ұяшық үшін 0.5 балл</p>	<p>Орташа, күрт континентальды Dfa/Dfb (екеуінің кез келгені)</p>	<p>Орташа күрт континентальды Субтропикалық құрғақ Bwk/Bsk (екеуінің кез келгені)</p>
<p>4. Әр аймақтағы суы ең мол өзен қандай? [1] әр ұяшық үшін 0.5 балл</p>	<p>Ертіс</p>	<p>Сырдария</p>
<p>5. Қазақстанның солтүстігінде ауыл шаруашылығының экстенсивті түрі, ал оңтүстігінде интенсивті түрі бар деп айтуға бола ма? Жауабыңызды дәлелдермен қолдаңыз. [4]</p>	<p>1 балл, егер оқушы ауыл шаруашылығының интенсивті түрі қандай екенін дұрыс айтса 1 балл, егер оқушы ауыл шаруашылығының экстенсивті түрі қандай екенін дұрыс айтса 1 балл, егер Солтүстік Қазақстан ауыл шаруашылығының экстенсивті түрінің мысалы ретінде (дәлелдермен) көрсетілсе: "Солтүстік Қазақстандағы ауыл шаруашылығы"</p>	

алқаптары орасан зор аумақты қамтиды, оның басым бөлігі тың жерлерді көтеру кезеңінде де кең көлемде игерілген"

Оңтүстік Қазақстанда ауыл шаруашылығының қарқынды түрі бар деген дәлелдер үшін 1 балл: "Оңтүстік Қазақстанда халықтың тығыздығы жоғары және құнарлы топырақтың ауданы шектеулі", Егер сіз карталарға жүгінетін болсаңыз, онда оңтүстікте егістік егу солтүстікке қарағанда әлдеқайда тығыз екенін байқайсыз

D тапсырмасы. "Климатограммалар"

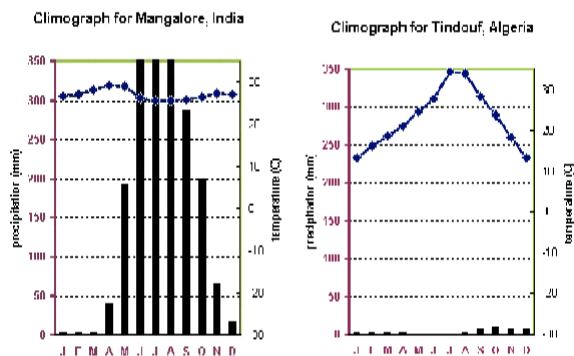

D1 сызбасы. 1-4 климатограммалары (солдан оңға қарай).

1. Келесі табиғи орталарды олардың климаттық кестелерімен сәйкестендіріңіз. [2]

- A) тропикалық орман,
- B) мәңгі жасыл қаттыжапырақты орман,
- C) орманды дала,
- D) қоңыржай жапырақты орман

(1A 2B 3C 4D)

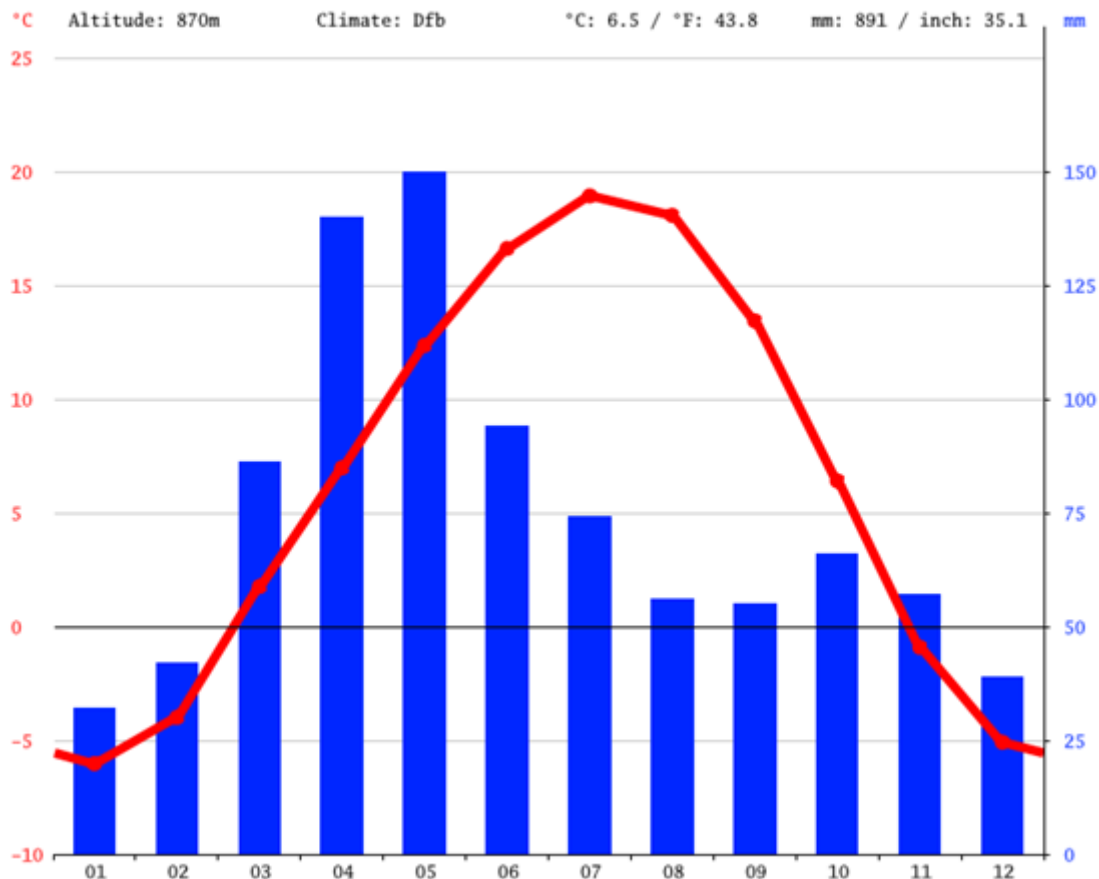

D2 сызбасы.

2. Сол жақтағы диаграмма Үндістанның Мангалор қаласын білдіреді. Кестеге сүйене отырып, осы қаладағы климатты сипаттаңыз. Жауап Алисов классификациясында немесе Көппен классификациясында берілуі мүмкін. [1] **тропикалық муссондық / Aw**
3. Жылдың қай мезгілінде Мангалорда ең қатты жаңбыр жауады? [1] **жазда**
4. Төменгі оң жақ диаграммада Алжирдің Тиндуф қаласы көрсетілген. Кестеге сүйене отырып, осы қаладағы климатты сипаттаңыз. Жауап Алисов классификациясында немесе Көппен классификациясында берілуі мүмкін. [1] **Құрғақ тропикалық / Bwh**
5. Тиндуф қаласы қай табиғи зонада орналасқан? [1] **Шөл**
6. Төмендегі кестеге сәйкес Алматы қаласының климатограммасын жасаңыз. [4]

Көрсеткіш	Қаң.	Ақп.	Нау.	Сәу.	Мам.	Мау.	Шіл.	Там.	Қыр.	Қаз.	Қар.	Жел.	Жыл
Орташа температура, °C	-4,7	-3	3,4	11,5	16,6	21,6	23,8	23,0	17,6	9,9	2,7	-2,8	10,0
Жауын-шашын нормасы, мм	34	43	75	107	106	57	47	30	27	60	56	42	684

Сол жақта дұрыс белгіленген тік ось үшін 0.5 ұпай (температура)

Оң жақта дұрыс белгіленген тік ось үшін 0.5 ұпай (жауын-шашын)

Дұрыс белгіленген көлденең ось үшін 0.5 ұпай (қаңтардан желтоқсанға дейінгі айлар)

Белгіленген өлшем бірліктері үшін 0.5 ұпай (сол жақта °C, оң жақта мм)

Температура графигінің дұрыс пішіні мен мәндері үшін 1 ұпай

Жауын-шашын гистограммасының дұрыс пішіні мен мәндері үшін 1 ұпай.

E тапсырмасы. “Тапсырмалар шоғыры”

Өр түрлі тақырыптағы есептерді шешіңіз. Өрбір тапсырма [1] баллмен бағаланады.

Егер жауапта өлшем бірліктері болмаса-0 балл

Егер дұрыс жауап алынса, бірақ шарт бойынша ықшамданбаса: -0.5 балл

1. Қазақстанда барланған көмір қоры 31300 млн. тонна. Егер жыл сайын 113 млн. тонна өндірілсе, Қазақстанда көмір қоры қанша жылға жетеді? Жауапты толығымен ықшамдаңыз.

277 жыл

2. Қазақстанның жан басына шаққандағы көмірмен ресурстармен қамтамасыз етілуін есептеңіз. Қазақстан халқын миллионға дейін ықшамдаңыз. Жауапты оннан бір санға дейін ықшамдаңыз.

Бір адамға 1647.4 тонна

3. Өзеннің құлауы мен көлбеуін анықтаңыз: оның ұзындығы 4500 км, бастауының биіктігі: 340 м, сағасының биіктігі: –28 м. 8.17 см/км
4. Өзеннің көлбеуін анықтаңыз: оның ұзындығы 550 км, бастауының биіктігі: 222 м, сағасының биіктігі: 112 м. 20 см/км
5. Егер еңбек ресурстарының саны 25 млн адамды, ал ресми тіркелген жұмыссыздар саны 7,6 млн адамды құраса, елдегі жұмыссыздық деңгейін есептеңіз. 30.4%

6. Ауданы 8,1 миллион км², ал ұзындығы 6,7 мың км болса, Амазонка бассейнінің орташа енін анықтаңыз. 1209 км

7-10 тапсырмаларында біз бір үй туралы айтып отырмыз.

7. Тіктөртбұрыш тәрізді тұрғын үйдің ауданы - 2000 м². 1:2500 картасында ені 5 см болса, үйдің ұзындығы қандай? 16 метр
8. Өр қабатта кіреберіс 200 м², ал бір пәтердің орташа ауданы 300 м² болса, бір қабатқа қанша пәтер келеді? 6 пәтер
9. Осы үйдің 7 қабат болса, әр пәтерде орта есеппен 3 адам тұрса, үйде қанша тұрғын бар? 126 адам
10. Егер ол теңіз деңгейінен 340 метр биіктікте, бір қабаттың орташа биіктігі 3,5 метр болса, үйдің абсолютті биіктігі қандай? 364.5 метр

Областная олимпиада по географии

Третий (III) этап Республиканской олимпиады по географии

2022/2023

9 класс

II тур

Время выполнения: 2 часа 30 минут (150 минут)

Инструкции к выполнению олимпиады:

Для решения заданий олимпиады вам доступны **бланки ответов** (со специальным штампом в углу листа) и **чистые листы для черновиков**. Вы можете использовать черновики для решений, однако, не забудьте перенести все решения на листы ответов. **Ответы, написанные внутри черновиков, проверяться не будут.** Учтите, что вам **не будет** выделено дополнительное время на перенос решений на бланки ответов.

Вам **разрешается** использовать:

- Ручки (в том числе цветные для составления диаграмм и графиков)
- Карандаши
- Линейки и транспортиры
- Калькулятор
- Циркуль

Вам **запрещается** использовать:

- **Атласы** и прочие справочные материалы, учебники или конспекты.
- Любые устройства связи: смартфоны, смарт-часы или любые другие гаджеты, способными предоставлять информацию в текстовом, графическом и/или аудио формате, из внутренней памяти или загруженную с интернета.
- Помощь других участников олимпиады **в любой форме.**

В заданиях с вычислениями **не забудьте указать единицы измерения.**

В ответах **разрешается** использовать термины на английском или русском, если у термина нет общепринятого перевода на русский или казахский язык.

На листах ответов пишите четко и разборчиво.

Максимальное количество баллов, которое можно получить за этот тур – 50.

Содержание

Задание А. “Чёрная металлургия Швеции”	3
Задание В. “Статуи мира”	4
Задание С. “Сельское хозяйство Казахстана”	7
Задание D. “Климатограммы”	8
Задание Е. “Ассорти задач”	9

Задание А. “Чёрная металлургия Швеции”

Схема А1. Кирунавара.

Металлургия в Швеции исторически играла важную роль в экономике страны, и в настоящее время железные руды и высококачественная сталь являются важными статьями экспорта страны. Сырьевой базой отрасли является одно из крупнейших в зарубежной Европе месторождение железных руд Кирунавара, расположенное в северной части страны. На базе этого месторождения на севере Швеции еще в 16–17 вв. сформировался горнопромышленный район Берслаген, на долю которого и в настоящее время приходится 2/3 выплавляемой в стране стали. Ныне там налажено производство стали в электродуговых печах. С использованием этой технологии в стране в настоящее время производится более половины выплавляемой в стране стали. В 20 в. крупные металлургические комбинаты были созданы в портовых городах Лулео и Окселесунд. В настоящее время в Лулео идет строительство завода, на котором сталь будет производиться методом прямого восстановления железа. Этот метод не является новым, но обычно в качестве топлива используется природный газ, который на заводе в Лулео заменят водородом. Водород будут получать методом электролиза из воды, при этом для генерации электроэнергии будут использоваться только возобновляемые источники энергии.

1. Назовите полуостров, на котором находится горнопромышленный район Берслаген.
[1] **Скандинавский**
2. Объясните, почему создание нового производства в г Лулео о котором говорится в тексте, является примером рационального природопользования [1]
Использование водорода в качестве топлива позволит сократить выбросы парниковых газов в атмосферу
ИЛИ уменьшить загрязнение атмосферы вредными выбросами
ИЛИ сберечь исчерпаемые топливные ресурсы
3. Объясните, какая особенность электроэнергетики Швеции способствует развитию электрометаллургии в этой стране [1] **В ответе говорится о том, что в Швеции более половины электроэнергии производится на ГЭС и АЭС, производящих относительно недорогую электроэнергию**
4. **ИЛИ в Швеции большая часть электроэнергии производится на ГЭС**

5. Где в Казахстане производится большая часть продукции черной металлургии? Какое топливо используется? Как это топливо влияет на экологию? [3]
 Темиртау (Карагандинский металлургический комбинат). (1 б.)
 Используется каменный уголь (антрацит). (1 б.)
 Большие выбросы сажи/парниковых газов в атмосферу (1 б.)
6. На ваш взгляд, целесообразно ли было бы применение возобновляемых источников энергии для производства продукции металлургии? [2]
 Засчитывать 2 балла только при наличии полного ответа
 В будущем — возможно (1 б.), неисчерпаемые источники энергии потенциально могут производить дешёвую и выгодную энергию (1 б.)
 ИЛИ
 На данный момент эта энергия дорогая и мало производится в Казахстане (1 б.), и пока что выгоднее использование угля (1 б.), при всех его недостатках
7. Каковы два фактора производства являются ключевыми для чёрной металлургии? [2]
 Засчитывать первые два, написанные учеником, остальные ответы игнорировать
 топливный, сырьевой – каждый по 1 б.
 потребительский, транспортный, водный – каждый по 0.5 б.

Задание В. “Статуи мира”

Вам представлена физическая характеристика рельефа пяти стран (А–Е) и пять фотографий статуй (1–5). В описании есть подсказка, благодаря которой можно сопоставить страны со статуями, находящимися на их территории. Ответьте на все вопросы под описанием. [Каждый пункт оценивается в 0.5 баллов, суммарно 10 баллов]

Схема В1. Снимки статуй 1-5.

А: Имя страны происходит от одноименного гидронима – реки, которая течет вдоль северной и восточной границы. Внутри территории находится государство, являющееся полу-анклавом и самым маленьким государством континентальной части материка. Государство полу-анклав и страна А оба имеют выход в океан, где находится единственное в мире море, не имеющее берегов. На севере страны заканчивается переходная зона от крупнейшей песчаной пустыни до плодородных саванн и редколесий субэкваториального пояса. На западе страны расположен полуостров Кап-Вер. Город Сен-Луи был первым городом страны, основанный европейцами в этом регионе в 1659 году и входит в список наследия ЮНЕСКО.

1.1. Название страны? **Сенегал**

1.2. Какая статуя (1–5) находится в стране и чему она посвящена?

3 (0.25 б.)

Любое из следующего: Монумент африканского возрождения/Декolonизация/Получение независимости (0.25 б.)

1.3. Как называется переходная зона от пустыни до саванн в описании? **Сахель**

1.4. Как называется мыс на полуострове из описания, являющийся крайней точкой материка? **Альмади/Зелёный Мыс**

В: Общая площадь горных массивов составляет практически 2/3 от общей площади страны. В стране выделяют три крупных орографических региона сменяемых друг друга с запада на восток: Тибетское нагорье, Пояс гор и высоких равнин, Низкие аккумулятивные равнины. Историческую и географическую ценность имеют две крупные реки, одну из них зовут «Длинная река». Две из трех крупнейших ГЭС были построены именно на ней. Свыше половины всех не религиозных людей мира проживают в этой стране, но от 10 до 15% населения проповедуют веру в Махаяну.

2.1. Название страны? **Китай/КНР**

2.2. Какая статуя (1–5) находится в стране и чему она посвящена?

5 (0.25 б.)

Чжунъюаньская статуя Будды/Будда Весеннего Храма/Будда Храма Источника /Буддизм (принимать синонимы) (0.25 б.)

2.3. Как называется вторая самая высшая точка в стране? **Чогори/К2/ Канченджанга**

2.4. Как называется вторая крупнейшая ГЭС в мире? **Итайпу**

С: На севере, вдоль побережья и в центральной части страны, преобладает одноименная с именем страны низменность. Также в северной части страны имеется выход во внутреннее море и там же расположен известный моренный пояс вдоль побережья. Наиболее длинная река, впадающая в море, полностью протекает в пределах этой страны с юга на север. Вторая половина территорий сложена горным массивом и поделена на два крупных хребта. Юго-западный сосед страны производит транспортные средства с одноименным названием в честь восточного горного хребта. Страна является подавляющее однонациональной и около 95% населения исповедуют одну веру.

3.1. Название страны? **Польша**

3.2. Какая статуя (1–5) находится в стране и чему она посвящена?

1 (0.25 б.)

Иисус Христос (засчитывать синонимы) (0.25 б.)

3.3. Как называется высшая точка восточного горного хребта? **Герлаховски-Штит**

3.4. Как называется самая высокая и схожая по замыслу статуя в Южном полушарии? **Статуя Христа Испупителя (засчитывать синонимы)**

Д: Страна имеет равнинный и холмистый рельеф, только на юге и на западе расположены горные хребты. Река, протекающая с севера на юг и являющаяся четвертой по длине в своем регионе, делит страну на две примерно равные половины. Присутствует выход в два внутренних моря, причем первый относится к бассейну второго моря. Высшая точка страны относится к хребту Черногора и называется Говерла. В соседней и близкой по культуре стране располагается схожий монумент, но весь интерес заключается в том, что именно туда направлен взор статуи на фотографии.

4.1. Название страны? **Украина**

4.2. Какая статуя (1–5) находится в стране и чему она посвящена?

4 (0.25 б.)

Родина-мать/Победа во Второй Мировой Войне (засчитывать синонимы) (0.25 б.)

4.3. Как называется залив с извилистыми невысокими берегами при впадении указанной в описании реки в море? **Лиман**

4.4. Где расположена схожая по замыслу статуя в соседней стране?

Волгоград

Е: По территории этой страны с севера на северо-восток протягивается дугой горный хребет образовавшийся в следствии столкновения двух тектонических плит. Далее в центре страны между двумя крупными реками расположена одноименная равнина, сменяющаяся к югу поднятием в виде плато или возвышенности. На западе страны есть воинственный сосед и граница их проходит большей частью через пустынные земли. Со стороны этой пустыни часто дуют сильные пыльные бури. В стране более 80% населения исповедуют религию считающейся совокупностью множеств религиозных традиций, в ней нет общей доктрины, но есть четыре основных направления.

5.1. Название страны? **Индия**

5.2. Какая статуя (1–5) находится в стране и чему она посвящена?

2 (0.25 б.)

Засчитывать любое из следующего: Статуя Вишну / Статуя Веры / Вишвас Сварупам/Индуизм (0.25 б.)

5.3. Как называется пустыня, разделяющая два соседних государства?

Тар

5.4. Как называется сильный, жаркий и сухой летний ветер, переносящий пыль из пустынь?

Лу

Задание С. “Сельское хозяйство Казахстана”

Ответьте на вопросы в таблице, связанные с сельским хозяйством Казахстана.

Вопросы	Северный Казахстан	Южный Казахстан
1. Назовите виды почв, которые преобладают в плодородных частях этих регионов (по 2 для каждого региона). [2] по 1 баллу за каждую полностью заполненную ячейку	2 из 3: Чернозёмы Каштановые Тёмно-каштановые	Серозёмы Серо-бурые
2. Назовите главный сельхозпродукт каждого из регионов. [2] по 1 за каждую ячейку	Любое одно из следующего: Пшеница Овцеводство	Любое одно из следующего: Табак/сахарная свекла/ рис/хлопчатник
3. Какой климат преобладает в регионах? [1] Принимается ответ как по классификации Алисова, так и по классификации Кёппена. По 0.5 на климат	Умеренный резко-континентальный Dfa/Dfb (любое из двух)	Умеренный резко-континентальный/Субтропический сухой (любое из двух) Bwk/Bsk (любое из двух)
4. Какая река является самой полноводной для каждого региона? [1] (по 0.5 на реку)	Ертыс	Сырдарья
5. Можно ли сказать, что на севере Казахстана экстенсивный тип сельского хозяйства, а на юге интенсивный? Поддержите свой ответ аргументами. [4]	1 балл, если ученик правильно называет, что такое интенсивный тип сельского хозяйства 1 балл, если ученик правильно называет, что такое экстенсивный тип сельского хозяйства 1 балл, если Северный Казахстан указан (с аргументами) как пример экстенсивного типа сельского хозяйства: “Сельхозгодья в Северном	

Казахстане охватывают огромную площадь, большая часть которой была экстенсивно освоена ещё в период поднятия целины”

1 балл за аргументы в пользу того, что Южный Казахстан имеет интенсивный тип сельского хозяйства: “Южный Казахстан имеет большую плотность населения и ограниченную площадь плодородных почв”, Если обратиться к картам, то можно заметить, что засев полей на юге куда более плотный, чем на севере

Задание D. “Климатограммы”

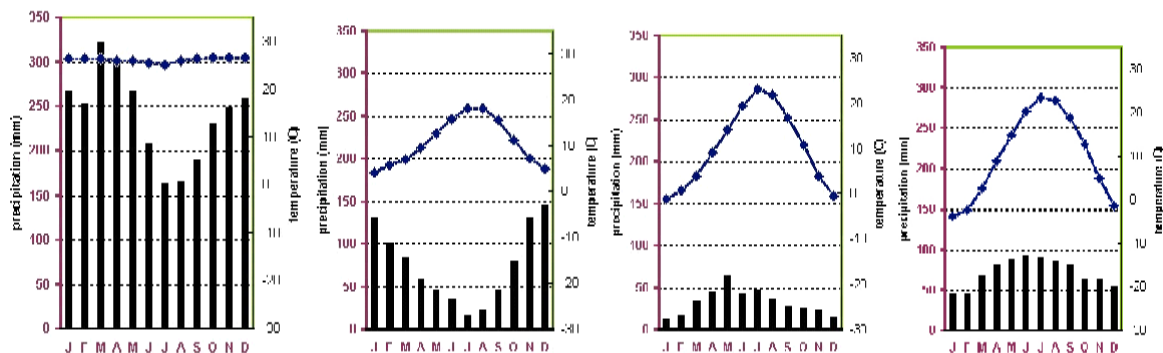

Схема D1. Климатограммы 1-4 (слева направо).

1. Сопоставьте следующие среды с их климатическими графиками. [2]

- A) тропический лес,
- B) вечнозеленые жестколистные кустарники,
- C) лесостепь,

D) умеренный лиственный лес
(1A 2B 3C 4D)

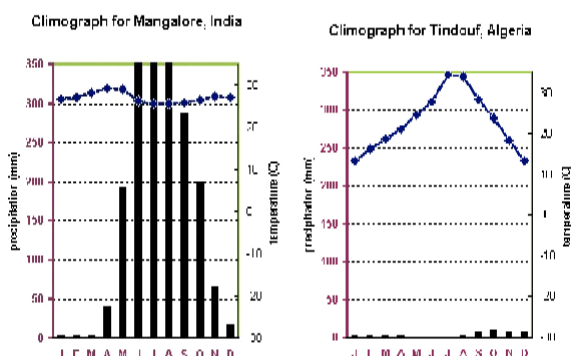
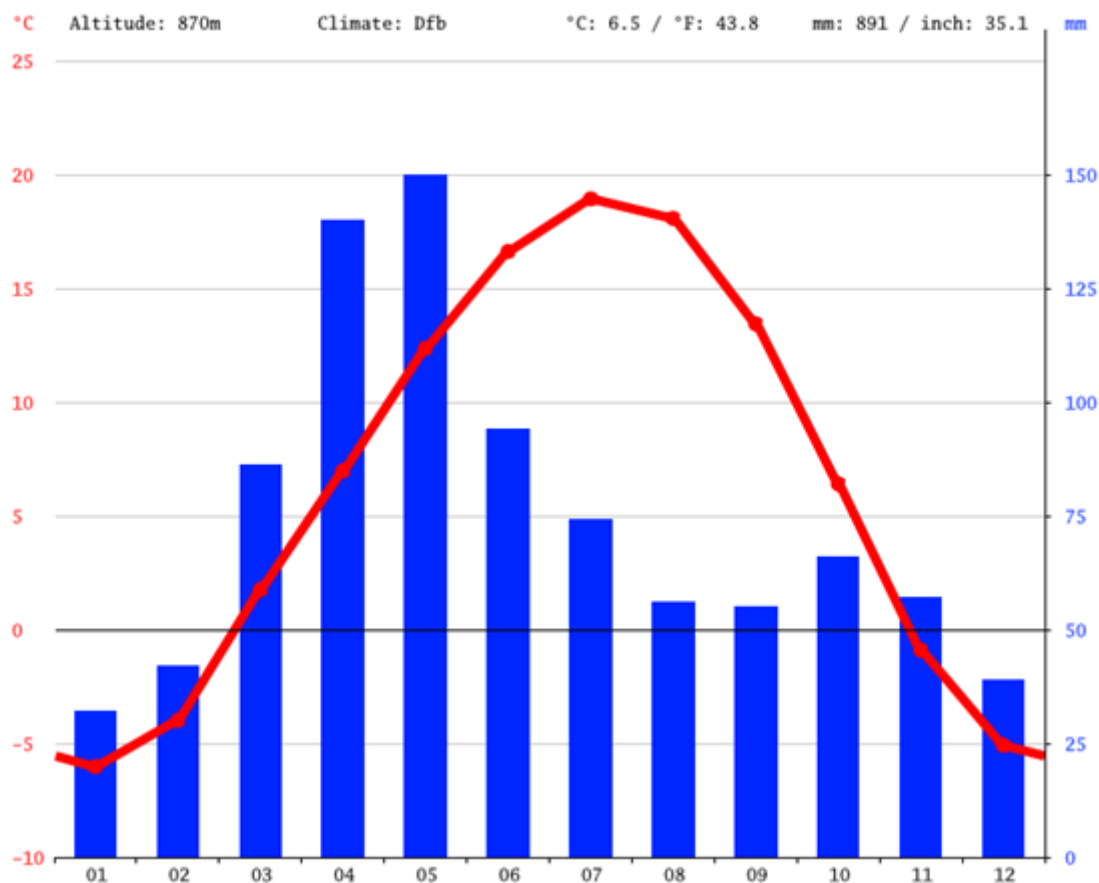

Схема D2.

- График слева представляет город Мангалор в Индии. Основываясь на графике, охарактеризуйте климат в этом городе. Ответ допускается дать в классификации Алисова или в классификации Кёппена. [1] Тропический муссонный/Am
- В какое время года в Мангалоре проходят самые интенсивные дожди? [1] Лето
- В нижнем правом графике представлен город Тиндуф, Алжир. Основываясь на графике, охарактеризуйте климат в этом городе. Ответ допускается дать в классификации Алисова или в классификации Кёппена. [1] Сухой тропический/Bwh
- В какой природной находится город Тиндуф? [1] Пустыня
- Составьте климатограмму Алматы по данным в таблице ниже. [4]

Показатель	Янв	Фев	Мар	Апр	Ма	Июн	Июл	Авг	Сен	Окт	Нояб	Дек	Го
	.	.	Т	.	Й	Ь	Ь	.	.	.	.	.	Д
Средняя температура, °С	-4,7	-3	3,4	11,5	16,6	21,6	23,8	23,0	17,6	9,9	2,7	-2,8	10,0
Норма осадков, мм	34	43	75	107	106	57	47	30	27	60	56	42	684

Пример климатограммы.

0.5 балла за правильно отмеченную вертикальную ось слева (температура)

0.5 балла за правильно отмеченную вертикальную ось справа (осадки)

0.5 балла за правильно отмеченную горизонтальную ось (месяцы от января до декабря)

0.5 балла за отмеченные единицы измерения (°C слева, мм справа)

1 балл за правильную форму и значения графика температуры

1 балл за правильную форму и значения гистограммы осадков.

Задание Е. "Ассорти задач"

Решите задачи на различную тематику. Каждая задача оценивается в [1] балл.

Если в ответе нет единиц измерения - 0 баллов

Если был получен правильный ответ, но не был округлен по условию: -0.5 балла

1. Разведанные запасы угля в Казахстане составляют 31300 млн. т. На сколько лет хватит запасов угля в Казахстане, если ежегодно добывается 113 млн. т? Округлите ответ до целых.
277 лет

2. Рассчитайте ресурсобеспеченность Казахстана углём на душу населения. Округлите население Казахстана до миллионов. Округлите ответ до десятых.

1647.4 тонн на человека

3. Определите падение и уклон реки, длина которой 4500 км, высота истока: 340 м, а устья: -28 м. Округлите ответ до сотых. **8.17 см/км**

4. Определите уклон реки, длина которой 550 км, высота истока: 222 м, высота устья: 112 м. Округлите ответ до целых. **20 см/км**

5. Рассчитайте уровень безработицы в стране, если количество трудовых ресурсов составляет 25 млн чел., а количество официально зарегистрированных безработных — 7,6 млн чел. Округлите ответ до десятых. **30.4%**

6. Определите среднюю ширину бассейна Амазонки, если его площадь равна 8,1 млн км², а длина — 6,7 тыс. км. Округлите ответ до целых. **1209 км**

В задачах 7-10 идёт речь об одном и том же доме.

7. Площадь жилого дома, имеющего форму прямоугольника - 2000м². Какая длина у дома, если его ширина равна 5 см на карте 1:2500?
16 метров

8. Сколько квартир приходится на один этаж, если на каждом этаже подъезд занимает по 200 м², а средняя площадь одной квартиры - 300 м²?
6 квартир

9. Сколько в доме жителей, если в каждой квартире проживает в среднем 3 человека, а в доме 7 этажей?
126 человек

10. Какова абсолютная высота дома, если он находится на вершине холма высотой 340 метров над уровнем моря, а средняя высота одного этажа 3.5 метра? Округлите ответ до десятых.
364.5 метра